

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

อุบลราชธานี อำนวยการเจริญ

A Study of the State and Management Guidelines According to
the Good Governance of Educational Institution Administrators
under the Office of Ubon Ratchathani Amnat Charoen
Secondary Education Service Area

ธวัชชัย โปธิศรี^{1*}, นเรศ ขันธะรี², ไพวุฒิ ลังกา³
Thawatthai Phosri^{1*}, Naret Khantharee², Phaiwuti Lungka³

^{1,2,3} สาขาการบริหารการศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Master of Education Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: thawatthai.pG63@ubru.ac.th

Received: 1 March 2022; Revised: 28 April 2022; Accepted: 2 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 97 คน ครูผู้สอน จำนวน 354 คน รวม 451 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นและใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิด โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่การทดสอบค่าเอฟและวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนจำแนกตามเพศ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ทุกคนส่วนร่วมในการบริหารงาน ยอมรับข้อคิดเห็น

ทุกฝ่าย ช่วยกันตัดสินใจ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : สภาพ, แนวทาง, การบริหารจัดการสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the management conditions according to the good governance principles of educational institution administrators. 2) to compare the management conditions according to the good governance principles of educational institution administrators classified by gender, position, and work experience. 3) To study the management guidelines according to the principles of good governance of educational institution administrators The research sample consisted of 97 school administrators, and 354 teachers, a total of 451 people, which were obtained by stratified random sampling. Using the size of the school by class and using the ready-made tables of Krejcie and Morgan. The tools used in the research consisted of an Open-ended questionnaire and a closed-ended questionnaire. The confidence value of the whole questionnaire was 0.976 using Cronbach's alpha coefficient method. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test (t-test), F- test, and Scheffé's Method for testing multiple comparisons in the analysis of variance.

The results of the research were as follows: 1) The overall and individual aspects of educational institution administrators' good governance were at a high level. Good Governance of Educational Institution Administrators classified by location and classified by work experience, it was found that overall and each aspect was significantly different at the 0.01 level. As for classification by gender, it was found that the overall and each aspect were not different. Overall, it was found that Executives should comply with the law. must have honesty and uphold the virtues It is transparent and can be audited, giving everyone the opportunity to participate in the administration. All opinions are accepted, help decide considering the benefit of the public and make the most of the limited resources available.

Keywords : Conditions, Guidelines, School Management, Good Governance

บทนำ

ท่ามกลางในยุคสมัยที่โลกเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและฉับพลัน เกิดเติบโตของเทคโนโลยีที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันเทคโนโลยีบางอย่างก็ถูกขับออกจากระบบจากเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่า ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและเร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากขึ้น โดยเป็นไปอย่างมีพลังซับซ้อนและมักไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ จึงเกิดเป็นผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นจึงพบว่าในเวลานี้และอนาคตข้างหน้า

ประเทศต่างๆ กำลังให้ความสำคัญต่อคุณภาพในการบริหารจัดการกับความเปลี่ยนแปลง และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาตินั้น ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องและเป็นธรรม มีการปรับวิถีคิดวิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานำพาแผ่นดินนี้ให้มีความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล (อำนาจ อธิระวินช, 2553: 2) ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 6 สรุปรองคร์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานของภาครัฐเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกคน ภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด การปฏิบัติงานมีกระบวนการและขั้นตอนไม่มากเกินความจำเป็น มีการพัฒนาภารกิจให้เป็นปัจจุบันทันต่อสถานการณ์ ประชาชนหรือคนในชาติได้รับอำนาจความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546: 2)

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากและมีความต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 สูงกว่า 5 แสนล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP: Gross Domestic Product) นับเป็นชาติที่ลงทุนด้านการศึกษาสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก แต่ทว่าการศึกษาไทยยังคงมีปัญหาในด้านคุณภาพที่ยังไม่สามารถแข่งขันในเวทีระดับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ข) ดังนั้นจึงเป็นผลให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสำหรับยุค Thailand 4.0 ที่กล่าวถึง 4 ประเด็นปฏิรูปเร่งด่วนของการศึกษาไทยและหนึ่งในประเด็นเหล่านั้นคือ คุณภาพและมาตรฐานของนักเรียนด้วยความมีธรรมาภิบาล และนายกรัฐมนตรียังได้มีข้อสั่งการให้ทุกส่วนราชการดำเนินการให้ปี 2559 เป็นปีแห่งธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559: 12) สถานศึกษาซึ่งก็เป็นหน่วยราชการหนึ่งการมีธรรมาภิบาลในสถานศึกษา นอกจากจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างตัจจนนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้นั้น ธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ยังช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กร ปัญหาการมีผู้บริหารที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความโปร่งใส ไม่มีความยุติธรรมหรือเป็นธรรมในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไว้ประสิทธิภาพหรือมีความคุ้มค่าน้อย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ จะแก้ไขได้ด้วยหลักการสำคัญทั้ง 6 หลักประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ แลหลักความคุ้มค่า ซึ่งหลักการของธรรมาภิบาลมีความครอบคลุมถึงปัญหาทุกปัญหาดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ในองค์กรได้ โดยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นเพราะจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน รู้สึกรักและมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน (วีระยุทธ พรพจน์ธรรมาส, 2557: 86) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงกำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการ รวมถึงสถานศึกษาได้ถือปฏิบัติ ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ ซึ่ง

จะนำหลักการของ ธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักการดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษา ในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ การดำเนินงานด้านบริหารวิชาการ การดำเนินงานด้านบริหารงบประมาณ การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล และการดำเนินงานด้านบริหารงานบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาหรือหัวใจของการจัดการศึกษาคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 22)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์มุ่งสู่สากลบนพื้นฐานความเป็นไทย พันธกิจส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ส่งเสริมและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564: 40)

แต่สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพียงระยะเริ่มต้น และผู้บริหารสถานศึกษายังคงบริหารด้วยวัฒนธรรมของการทำงานเดิม ที่มีการใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ ทำให้เกิดการร้องเรียนถึงความไม่ได้รับความเป็นธรรม การบริหารงานการเงินและงานพัสดุขาดความโปร่งใสและชัดเจนเท่าที่ควร ขาดการกำกับติดตาม ตรวจสอบและการมีส่วนร่วมจากชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินการของสถานศึกษา ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงไม่นำหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (ธีระ รุญเจริญ, 2546: 15) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาที่เหมาะสมมาปฏิบัติในสถานศึกษา แต่จากการปฏิบัติงานจริงพบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษายังประสบปัญหาคือ ด้านหลักนิติธรรม บุคลากรของสถานศึกษาบางส่วนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการลดลง และด้านหลักภาวะรับผิดชอบ เช่น บุคลากรของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา มีการปฏิบัติหน้าที่ในการคุมแถวนักเรียน รวมถึงการอบรมนักเรียนในช่วงเคารพธงชาติยังไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร (เฉลิมพร ห้วยหงษ์ทอง, 2558)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารสถานศึกษาที่เป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังของชาติที่จะร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ว่าปัจจุบันมีการบริหารจัดการในสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามรูปแบบที่สอดคล้องกันกับหลักธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้

ส่งผลต่อคุณภาพการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางหรือเป้าหมายมากขึ้นน้อยเพียงใด จึงนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในสถานศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งมีจำนวน 59 สถานศึกษา ประชากรทั้งหมด 2,995 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 120 คน และจำนวนครูผู้สอน 2,875 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารจำนวน 97 คน ครูผู้สอนจำนวน 354 คน รวมจำนวน 451 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง และกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportion Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิและเทียบสัดส่วน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร 1) เพศ ซึ่งมีชายและเพศหญิง 2) ตำแหน่ง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วยผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี, ตั้งแต่ 10 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของธรรมาภิบาล 6 หลักการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยมีกรอบแนวคิด ในการดำเนินการยึดองค์ประกอบที่เป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลักการดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542 : 3-4)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

4.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ใน 6 หลักการที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาล แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพและแนวทางในการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้ง 6 ด้าน โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.976 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2538 : 97)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ

5.1 ติดต่อขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อขอความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ให้ออกหนังสือราชการขอความร่วมมือและส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในสังกัด ที่เป็นตัวอย่าง

5.2 ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญเพื่อออกหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาในสังกัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อม ทั้งเดินทางไปขอความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรงในการเก็บข้อมูลและนัดวันส่งพร้อมเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5.4 ผู้วิจัยออกเก็บแบบสอบถามคืนตามวันเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยรวบรวมจำนวนแบบสอบถามการวิจัยที่ได้รับตามที่กำหนดไว้ทั้งหมด

5.5 ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่นำมาทำการวิเคราะห์ต่อไปโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t – test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมทุกด้าน

ข้อ	การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	หลักนิติธรรม	4.04	0.62	มาก
2	หลักคุณธรรม	4.04	0.64	มาก
3	หลักความโปร่งใส	3.86	0.72	มาก
4	หลักการมีส่วนร่วม	3.87	0.69	มาก
5	หลักความรับผิดชอบ	3.88	0.63	มาก
6	หลักความคุ้มค่า	3.89	0.67	มาก
เฉลี่ย		3.93	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.64) รองลงมาคือด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับ 3 คือด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	เพศ				t	P-Value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.10	0.51	3.96	0.72	2.36**	0.01
2. หลักคุณธรรม	4.04	0.57	4.04	0.71	0.05	0.95
3. หลักความโปร่งใส	3.88	0.61	3.85	0.83	0.50	0.61
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.90	0.58	3.83	0.80	1.06	0.28
5. หลักความรับผิดชอบ	3.85	0.46	3.92	0.84	-1.04	0.29
6. หลักความคุ้มค่า	3.86	0.57	3.91	0.78	-0.75	0.45
รวม	3.94	0.51	3.92	0.74	0.37	0.71

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านนิติธรรมที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	ตำแหน่ง				t	P-Value
	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.46	0.17	3.92	0.65	13.84**	0.00
หลักคุณธรรม	4.28	0.12	3.97	0.71	7.57**	0.00
หลักความโปร่งใส	4.13	0.14	3.79	0.79	7.51**	0.00
หลักการมีส่วนร่วม	4.01	0.07	3.83	0.77	4.39**	0.00
หลักความรับผิดชอบ	4.00	0.00	3.85	0.71	3.68**	0.00
หลักความคุ้มค่า	4.00	0.00	3.86	0.76	3.42**	0.00
รวม	4.14	0.04	3.87	0.69	7.30**	0.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล		SS	df	MS	F	P-Value
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	4.52	2	2.26	5.92**	0.00
	ภายในกลุ่ม	170.98	448	0.38		
	รวม	175.50	450			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	5.76	2	2.88	7.11**	0.00
	ภายในกลุ่ม	181.64	448	0.40		
	รวม	187.41	450			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	9.43	2	4.71	9.42**	0.00
	ภายในกลุ่ม	224.31	448	0.50		
	รวม	233.75	450			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3.55	2	1.77	3.79*	0.02
	ภายในกลุ่ม	212.04	448	0.47		

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล		SS	df	MS	F	P-Value
	รวม	215.60	450			
5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	9.75	2	4.85	12.52**	0.00
	ภายในกลุ่ม	173.76	448	0.38		
	รวม	183.48	450			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	5.04	2	2.52	5.60**	0.00
	ภายในกลุ่ม	201.60	448	0.45		
	รวม	206.64	450			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.89	2	2.44	6.30**	0.00
	ภายในกลุ่ม	173.85	448	0.38		
	รวม	178.75	450			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านหลักการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีเชฟเฟของค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีเปรียบเทียบกับตั้งแต่ 10-20 ปีและตั้งแต่ 10 - 20 ปีเทียบกับมากกว่า 20 ปีขึ้นไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ควรสร้างแนวปฏิบัติการทำงานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ยอมรับข้อคิดเห็นทุกฝ่ายทุกคนช่วยกันตัดสินใจ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและควรบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผล

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553: 76) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในสถานศึกษาว่าหลักการดังกล่าว จะทำให้บุคลากรและสถานศึกษามีประสิทธิภาพเป็นไปในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม กล่าวคือตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ จะต้องเป็นการทำงานที่โปร่งใส และเป็นการสร้างหลักประกันคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมุห์สนอง ยสิโก (2557: 71-76) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางคอแหลม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ซึ่งได้ผลศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลพรรณ พึ่งดวง (2560: 50 - 58) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏผลดังนี้

2.1 เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 1 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสันถวัฒน์ พญาเลี้ยง (2552: 73-93) พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษาของครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของรินทร์ พิทักษ์ (2553: 43) พบว่า พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนคติของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพระมหาลา พึ่ง อธิปญโญ (2554: 77) พบว่า การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 2 สอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551: 156) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 มีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสอดคล้องผลการวิจัยของอริศรา ชาวพล (2552 : 143) พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยมีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อ 3 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551: 166-167) พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 131) พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ให้แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีความถี่สูงสรุปเป็นรายด้านดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ หรือที่เป็นข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมา และควรสร้างคติพจน์ตามหลักธรรมาภิบาลพร้อมกำหนดเป็นกลยุทธ์ให้เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทร์ดี พิทักษ์ (2553: 50) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา ซึ่งครูได้ให้ข้อเสนอแนะด้านหลักนิติธรรมว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

ด้านหลักคุณธรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ปฏิบัติให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ต้องมีความเสียสละอดทนและจริงใจต่อผู้ร่วมปฏิบัติงานเสมออย่างเลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทร์ดี พิทักษ์ (2553: 50) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา ซึ่งครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะทางด้านหลักการมีคุณธรรม คือ ควรมีวิสัยทัศน์ และรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและทุกภาคส่วนอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ต้องมีสิ่งจูงใจผู้ร่วมงานมีคุณธรรมประจำใจ

ด้านหลักความโปร่งใส คือ ผู้บริหารควรสร้างแนวปฏิบัติการทำงานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีระบบการตรวจสอบตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง (2557: 147 – 152) ได้สรุปแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขั้นตอนแรกคือการวางแผน ขั้นที่สองเป็นการปฏิบัติตามแผน ประการที่สามคือการตรวจสอบหรือการประเมิน และขั้นที่สี่คือการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องมีธรรมาภิบาลเป็นฐานการดำเนินการชัดเจนตรวจสอบได้

ด้านหลักความมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดเอาศาสนาและประเพณีของศาสนาพุทธเป็นแนวทาง โดยมีการทำบุญตักบาตรประจำเดือนร่วมกับองค์กรในชุมชน และผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสนห์ จุ้ยโต (2557: 113-116) ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรว่า ต้องปรับเปลี่ยนองค์กรสู่ยุคการแข่งขันแบบเสรี คู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีธรรมาภิบาล องค์กรแห่งภูมิปัญญา โดยมีการบริหารวัฒนธรรมองค์กรมีการปรับเปลี่ยนโดยสมาชิกขององค์กร ธารรักษาซึ่งวัฒนธรรมองค์กรและสืบสานวัฒนธรรมองค์กรที่ดีไปยังบุคคลและทีมงานในรุ่นต่อไป เพื่อใช้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

ด้านหลักความรับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำงานได้เป็นระบบตรงตามเวลา และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สามารถชี้แจงเหตุผล พร้อมแสดงข้อเท็จจริงและพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของหอมมาต ไบหมาดป็นจ้อ (2554: 114) ต้องเน้นให้บุคลากรร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรวมถึงการจัดทำ รายงานประจำปี ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติเนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ขับเคลื่อนและจะต้องเป็นผู้นำที่จะรับผิดชอบต่อคุณภาพของสถานศึกษา ที่ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของรอซีดีเอ เอ็ง (2555: 139) ข้าราชการครุได้ให้ข้อเสนอแนะทางว่า ควรมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบงาน ให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของบุคลากร ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน และควรมีการนิเทศการสอนอยู่เสมอ

ด้านหลักความคุ้มค่าคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จัก รู้งาน รู้กาลเทศะมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องมีการวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผน หมั่นติดตามตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด มีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง (2557: 147 – 152) ได้สรุปแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขั้นตอนแรกคือการวางแผน ขั้นที่สองเป็นการปฏิบัติตามแผน ขั้นที่สามคือการตรวจสอบหรือการประเมิน และขั้นที่สี่คือการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อประเด็นที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้จากการสังเคราะห์ข้อมูล ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นไว้ไปวิเคราะห์แล้วกำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมทำความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาของท่านเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และวางแผนปฏิบัติให้ถูกต้องตรงกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานสถานศึกษาต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาไปสังเคราะห์และนำไปประยุกต์ปรับใช้กับสถานศึกษาของท่าน เพื่อการพัฒนาตามแนวทางความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น และนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพื่อส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักความโปร่งใส ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ควรนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้การครองตน ครองคน และครองงาน ให้ยึดถือตนปฏิบัติตามหลักกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ดำรงตนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติและสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ต่างกันออกไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ความเป็นธรรมาภิบาลในสถานศึกษาได้ดีและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกศล โสตา. (2560). *สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุบลราชธานี.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). *การบริหารการจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพร ห้วยหงษ์ทอง. (2558). *ระเบียบวาระการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน รัตนราษฎร์ บำรุง ครั้งที่ 2/2558 ณ หอประชุมรัชมังคลาภิเษก, 18 พฤษภาคม 2558*.
- ขอหมาด ไบหมาดปันจ่อ. (2554). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในจังหวัดสตูล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทักษิณา เหลืองทิวผล. (2551). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนนุศุปฎิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐศักดิ์ แก้วหนองแสง. (2557). *แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ สถานศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระมหาลา พึ่ง อธิปญโญ. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิมจังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชา รัฐ ประศาสนศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (2546, 9 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100. ก หน้า 2.
- พระสมุห์สนอง ยลโก. (2557). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาเขตบางคอแหลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2538). *คู่มือการทำวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- รินทร์รัต พิทักษ์. (2553). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รอชีตะ เอ็ง. (2552). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วีระยุทธ พรพจน์ธรมาส. (2557). องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน. วารสารนักบริหาร.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเรื่องหลักธรรมาภิบาล. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สันถวานท์ พยาเลี้ยง. (2552). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เสนห์ จุ้ยโต. (2557). มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ทฤษฎีและงานวิจัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อริศรา ขาวพล. (2552). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อำนาจ ธีระวนิช. (2553). การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัทมาเธอร์บอสแพคเกจจิ้ง.